

*Бублик Є.О.,**к.е.н., с.н.с., ДУ «Інститут**економіки та прогнозування**НАН України»*

Кредитно-інвестиційна дисфункція банківського ринку України

Кредитна підтримка промислового виробництва – важлива соціально-економічна функція банківського ринку країни. Відповідно, зниження частки банківських кредитів наданих у промисловий сектор відображає погіршення виконання банківським ринком даної функції. Попри загальний приріст обсягів капітальних інвестицій в Україні, спостерігається низка негативних тенденцій, пов'язаних із порушенням функціонування ринку банківських послуг.

Відповідно, характерною тенденцією посткризової інвестиційної діяльності в Україні стало збільшення обсягів капітальних інвестицій переважно за рахунок власних коштів підприємств і організацій, коштів населення та бюджетних коштів. Тоді як інвестиції за рахунок банківських кредитів скоротились з 40,5 млрд у 2008 р. та 50,1 млрд грн у 2012 р. до 29,6 млрд грн за підсумками 2017 р.

Окрім стало-низького рівня залучення прямих іноземних інвестицій, відбулося також помітне скорочення частки інвестицій, що залучаються через банківський ринок у загальному обсязі капітальних інвестицій. Якщо напередодні першої хвилі кризи, у 2008 р. вона складала 17,4%, а протягом 2009-2012 знизилась до 12,3 та відновилась до 17,1%, то з 2013 р. вона знову почала знижуватись і за підсумками 2017 р. склала лише 6,6%. Такий показник відповідає рівню 2002 р.

Нарощення обсягів капітальних інвестицій в Україні в цей період відбувалось переважно за рахунок бюджетних коштів та власних коштів населення. Останнє також наочно свідчить про дисфункцію банків, як фінансових посередників, оскільки замість розміщення вільних заощаджень на

банківських рахунках, населення надає перевагу власному інвестуванню у будівництво.

Як свідчать поточні статистичні дані, «очищення ринку» та регуляторні дії НБУ не справили оздоровчого ефекту на ринок корпоративного кредитування. Після штучного збільшення у 2014-2015 рр. в умовах значної девальвації, частка кредитів наданих у сектор промислового виробництва в Україні протягом 2016-2018 рр. продовжує повільно скорочуватись.

Так, за останніми даними з за підсумками 2 кв. 2018 р. частка банківських кредитів у промисловий сектор складає 21,2%, що на 1,1% менше цього показника на початок 2016 р. Також спостерігається негативна тенденція до перерозподілу частки кредитів промисловим підприємствам на користь інших галузей в структурі кредитного портфелю юридичних осіб. Тільки протягом 2016-2018 р. частка кредитів промисловим підприємствам у кредитному портфелі корпорацій скоротилась на 0,9%. Тоді як за цей же період зросли частки кредитів у сільське господарство (на 1,5%), галузь енергетики (на 1,8%) та торгівлі (0,2%).

Помітна також тенденція до перерозподілу кредитних ресурсів на користь споживчого кредитування населення: протягом 2016-2018 рр. частка короткострокових споживчих кредитів зросла з 21,8% до 34,5% у структурі кредитного портфелю фізосіб та з 3,8% до 6,2% у структурі загального кредитного портфелю банків. При цьому обсяги іпотечних кредитів продовжують скорочуватись.

Слід звернути увагу на прояв негативних ознак зміни валютної структури кредитного портфелю банків. Після тривалого скорочення частки валютних кредитів у 2014-2016 рр., з третього кварталу 2017 р. спостерігається тенденція до збільшення частки валютних кредитів у кредитному портфелі юридичних осіб. До кінця другого кварталу 2018 р. їх частка зросла на 1,7% та склала 46,1%. Найбільш активно частка валютних кредитів зростає за середньостроковими кредитами від 1 до 5 років. Збереження даної тенденції може спонукати до накопичення валютного ризику банківською системою.

Таким чином, найбільш затребуване для стимулювання стабільного зростання економіки країни кредитування промислового сектору характеризується від'ємними темпами з накопиченням валютного ризику. Тоді як прирощення кредитного портфелю банків значною мірою відбувається за рахунок короткострокового споживчого кредитування. З огляду на збереження високої частки NPL у корпоративному сегменті – 57,96%, дані обставини свідчать про слабкий потенціал кредитної підтримки економіки України з боку банківського ринку. І відтак серйозне порушення кредитно-інвестиційної функціональності вітчизняного банківського ринку.

Вирішення даної проблеми вимагає запровадження системного підходу який включатиме заходи, що спрямовані на створення ринку проблемних активів для зниження частки проблемної заборгованості, запровадження сучасної системи інструментів хеджування кредитних ризиків, розвитку інституційної інфраструктури, а також переходу від рестрикційної монетарної політики інфляційного таргетування до більш адаптивної політики макропруденційного регулювання.

Список використаних джерел:

1. Статистичні дані щодо інвестиційної діяльності в Україні. офіційний сайт ДССУ. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Статистика кредитної діяльності банків України. – офіц. сайт НБУ. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>

УДК: 336.77: [330.3:330. 341.42]

Гаркавенко В.І.

науковий співробітник відділу фінансів реального сектора

ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України"

Роль банківського кредитування у розвитку нефінансових корпорацій

Світовий досвід свідчить, що головним інструментом у досягненні країною економічного зростання та максимальної зайнятості населення може стати банківська система. Проте банківська система може забезпечити сталий